

Memo

Kenmerk : 1474230/1586054
Aan : de gemeenteraad
Van : het college
Datum : 18 januari 2022
Onderwerp : Kaders en achtergrond oplossing MeppelEnergie
Afschriften voor :

Geachte raad,

In het voorjaar van 2021 heeft het college uw raad geïnformeerd over de financiële situatie bij MeppelEnergie. De verwachting dat er na een startperiode met een beperkt financieel verlies sprake zou zijn van een gezonde financiële situatie komt niet uit. De huidige financiële situatie is niet toekomstbestendig.

In de komende maanden zet het college in op een definitieve en toekomstbestendige oplossing voor de financiële situatie bij MeppelEnergie, die voor alle betrokken partijen acceptabel is. Daarbij hecht het college er waarde aan dat een oplossing gevonden wordt waarbij de inwoner centraal staat. Wat de uitkomst ook is: warmtelevering voor de inwoners van Nieuwveense Landen is en blijft gegarandeerd.

Nadat het onderzoek naar mogelijke onregelmatigheden is afgerond heeft het college met de andere aandeelhouder en het bestuur van MeppelEnergie gesproken over ontvlechting. Daaruit bleek dat ontvlechting en een toekomstbestendige oplossing voor MeppelEnergie hand in hand gaan. Voor die oplossing lopen al langere tijd gesprekken met de warmteproducent en de andere geldschiet, de provincie Drenthe (via de Drentse Energie Organisatie).

Met dit memo informeren wij uw raad over de achtergrond hoe de financiële situatie bij MeppelEnergie is ontstaan. Vervolgens geven wij u een beeld van de huidige stand van zaken, geven wij u een doorkijk naar toekomst en vragen wij u vooruitlopend daarop ons kaders mee te geven voor een toekomstbestendige warmte- en koude voorziening voor de inwoners van Nieuwveense Landen.

Geschiedenis

Bij het formuleren van uitgangspunten en beleidskaders over zowel de aanleg als de exploitatie van het warmtenet is uw raad in het verleden nauw betrokken geweest. Dat begon in 2009 met het vaststellen van het rapport 'Aangenaam Duurzaam', waarin door uw raad een hoge ambitie op het gebied van duurzaamheid werd uitgesproken. Bij de energie-ambitie voor Nieuwveense Landen is destijds uitgesproken om delen van de wijk te gaan verwarmen via een warmtenet. Voor de exploitatie van dat warmtenet is vervolgens samen met Rendo en met toestemming van uw raad een lokaal duurzaam energiebedrijf (de voorloper van MeppelEnergie) opgericht.

Aan de keuze om zelf een duurzaam energiebedrijf op te richten lagen diverse (duurzaamheids)overwegingen ten grondslag. Gelet op de ambities van de raad hadden marktpartijen op dat moment geen interesse in het project. Het oprichten

van MeppelEnergie heeft er toe bijgedragen dat Nieuwveense Landen een van de eerste aardgasvrije wijken van Nederland is geworden. Mede daarom is Nieuwveense Landen destijds door het ministerie van Infrastructuur en Milieu aangewezen als innovatief experiment en ook als Icoonproject gebiedsontwikkeling (energie). Zoals ook aangegeven in de Nota verbonden partijen was de deelname van de gemeente destijds de enige mogelijkheid om het publieke belang te behartigen.

Oorspronkelijk werd beoogd de wijk te verwarmen door (onder andere) restwarmte van de rioolwaterzuiveringsinstallatie aan de Hesselterlandweg/Eekhorstweg en biogas wat afkomstig zou zijn van vergisting van riool- en andere organische afvalstoffen uit de wijk zelf. In 2014 is gestart met de bouw van woningen in Nieuwveense Landen. Gedurende de aanlegfase en het meer en meer bewonen van de wijk is gekozen voor tijdelijke warmteproductie via een gasketel (in de volksmond ook wel de 'blauwe container' genoemd).

In september 2015 is uw raad door MeppelEnergie geïnformeerd over het energieconcept voor Nieuwveense Landen. In die presentatie bent u onder andere geïnformeerd over de opgedane ervaringen en gewijzigde inzichten. Mede op basis van die ervaringen en inzichten is destijds door MeppelEnergie aangegeven dat uitbesteding van de productie via een definitief systeem op basis van biomassa het meest voor de hand ligt. Uiteindelijk is via een aanbestedingsprocedure CroonWolter&Dros de warmteproducent geworden, waarmee een langdurige overeenkomst is gesloten ten behoeve van de levering van warmte en koude voor een deel van de wijk Nieuwveense Landen.

In maart 2018 heeft uw raad het warmteplan voor deelplan 1 vast gesteld. Dit warmteplan is bedoeld om de duurzaamheidsambities van Nieuwveense Landen te borgen. In dit warmteplan is ook duidelijk de huidige rol van MeppelEnergie, zowel in relatie tot de inwoner als in relatie tot CroonWolter&Dros uiteen gezet.

Momenteel wordt met alle betrokken gekeken naar de houdbaarheid van deze rolverdeling met oog op het zoeken naar een toekomstbestendige oplossing voor MeppelEnergie. Tegelijkertijd kan worden geconcludeerd dat het met de deelname van de gemeente Meppel in MeppelEnergie beoogde doel inmiddels is bereikt en marktpartijen lijken inmiddels wel (meer) interesse te hebben, waardoor de deelname van de gemeente niet langer noodzakelijk is.

Financiële moeilijkheden

In 2015 is gesproken over het in eigen beheer opwekken van warmte en koude, of het uitbesteden daarvan. Er is uiteindelijk gekozen voor uitbesteden om eventuele financiële risico's te beperken. Juist de overeenkomst die ten grondslag ligt aan het beperken van de financiële risico's, lijkt nu mede de oorzaak te zijn van de financiële moeilijkheden bij MeppelEnergie. Een andere belangrijke oorzaak moet gezocht worden in het gekozen systeem dat minder efficiënt is dan oorspronkelijk werd verwacht. De net- en mengverliezen zijn niet alleen groter dan oorspronkelijk gedacht, maar moeten ook (op basis van de langlopende overeenkomst met de warmteproducent) tegen een relatief hoog tarief (ACM-

tarief) worden afgerekend. Die combinatie maakt dat de huidige financiële situatie van MeppelEnergie niet houdbaar is.

Toekomstbestendige warmte en koudelevering

Dat de huidige situatie van MeppelEnergie niet toekomstbestendig is betekent niet dat het project als geheel verlieslatend is. Uit gesprekken met CroonWolter&Dros, de Drentse Energie Organisatie, Rendo en MeppelEnergie blijkt dat alle partijen bereid zijn om te zoeken naar een oplossing voor de ontstane situatie en dat alle partijen ook vertrouwen hebben in het vinden van die oplossing. Momenteel vinden er gesprekken plaats tussen MeppelEnergie en CroonWolter&Dros om tot die oplossing te komen. Wij hechten er waarde aan om te benadrukken dat het gaat om het toekomstbestendig maken van de warmte- en koudelevering voor de op MeppelEnergie aangesloten huishoudens.

Een oplossing voor de door diverse inwoners ervaren overlast van de warmteproducent zal in de eerste plaats door die warmteproducent gezocht moeten worden, waarbij de gemeente als bevoegd gezag zorg zal dragen voor toezicht en handhaving op de naleving van de geldende regels. Zoals ook blijkt uit signalen van inwoners, die het college ook via uw raad hebben bereikt, verdraagt het aandeelhouderschap van de gemeente Meppel in MeppelEnergie zich slecht met de rol van de gemeente als bevoegd gezag. Naast de heroverweging van de financiële en bestuurlijke relatie ligt daarin ook een juridische reden om te komen tot ontvlechting: het wegnemen van de schijn van belangenverstrengeling en de dubbele rol die de gemeente nu heeft.

Bij de ontvlechting moet nog een oplossing gevonden worden voor de tekorten die voortvloeien uit in het verleden gemaakte keuzes, op basis waarvan ook derden bepaalde investeringsbeslissingen hebben gemaakt. Indien daar financiële consequenties uit voort vloeien die niet begroot zijn zal het college dat in afzonderlijke besluitvorming aan uw raad voorleggen. Tegelijkertijd moeten alle betrokken partijen bij het zoeken naar mogelijke oplossingen alsook bij het uittreden als aandeelhouder door de gemeente oog houden voor de belangen van de inwoners.

Vanuit uw nauwe betrokkenheid en hoge ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid enerzijds en uw betrokkenheid bij de belangen van de inwoners in de breedste zin van het woord anderzijds, vragen wij u de volgende kaders vast te stellen waarbinnen zowel de oplossingen voor MeppelEnergie als het uittreden als aandeelhouder vorm gegeven kunnen worden.

Kader 1: Een oplossing met de inwoner centraal

De in het verleden uitgesproken ambities en gemaakte keuzes voor de energievoorziening voor de inwoners van Nieuwveense Landen waren vernieuwend en vooruitstrevend. Dergelijke keuzes brengen echter ook een zekere verantwoordelijkheid met zich mee om eventuele onvoorziene negatieve effecten voor de inwoners te dempen. Bij het zoeken naar een toekomstbestendige oplossing van ME zal het college zich maximaal inspannen om de belangen van inwoners voorop te stellen. Daarbij moet in de eerste plaats gedacht worden aan de leveringszekerheid voor inwoners.

Kader 2: Ontvlechting

Zoals hierboven aangegeven wordt de dubbelrol van de gemeente als aandeelhouder en als bevoegd gezag als belemmerend ervaren, voornamelijk als het gaat over de vraag of wij er wel voldoende voor onze inwoners kunnen zijn. Daarom stellen wij voor om als randvoorwaarde bij het zoeken naar oplossingen voor MeppelEnergie op te nemen dat de gemeente uittreedt als aandeelhouder van MeppelEnergie. Over ontvlechting zijn al afspraken gemaakt in het collegeuitvoeringsprogramma. Door ontvlechting als randvoorwaarde op te nemen binnen dit kader wordt verzekerd dat de gemeente in de eerste plaats bevoegd gezag is en daarmee de belangen van de inwoners behartigt.

Kader 3: Betaalbare, betrouwbare, duurzame en toekomstbestendige oplossing

Het zoeken naar een toekomstbestendige oplossing voor MeppelEnergie zal naar verwachting ook een herziening van de overeenkomst tussen MeppelEnergie en CroonWolter&Dros tot gevolg hebben. Daarmee ontstaan ook mogelijkheden om afspraken uit bestaande overeenkomsten opnieuw onderwerp van gesprek te maken.

Zoals het college in november 2021 aan uw raad heeft medegedeeld is ook het inkooptarief van MeppelEnergie contractueel gekoppeld aan het ACM-tarief. Dit tarief wordt jaarlijks door de Autoriteit Consument en Markt vastgesteld en is wettelijk gekoppeld aan de ontwikkelingen van de gasprij. Hoewel deze koppeling oorspronkelijk gemaakt is om consumenten te beschermen, dreigt nu het tegendeel. Deze constructie zal dan ook herzien moeten worden, ook gezien de belangen van de aangesloten inwoners.

Als deze koppeling in de huidige vorm blijft bestaan, kan het wellicht noodzakelijk zijn om mede in het belang van de inwoner faillissement van MeppelEnergie aan te vragen. Enerzijds omdat een hoger ACM-tarief grotere tekorten voor MeppelEnergie met zich mee brengt, maar anderzijds en evenzeer belangrijk kan met een faillissement worden voorkomen dat de energietarieven van onze inwoners onevenredig hard stijgen. Wellicht ten overvloede: ook bij een faillissement van MeppelEnergie is de warmtelevering voor de inwoners gegarandeerd.

Verder zal een betrouwbare levering van duurzame energie een belangrijke randvoorwaarde moeten zijn bij een oplossing voor MeppelEnergie. Tegelijkertijd is een oplossing pas toekomstbestendig als die oplossing voor alle bij die oplossing betrokken partijen acceptabel is, mede gelet op de in het verleden gemaakte keuzes en voor de toekomst geleerde lessen. Zoals wij hierboven hebben aangegeven heeft het college het volste vertrouwen dat alle betrokken partijen ook tot een oplossing willen komen.

Kader 4: Staatssteunrechtelijk kader

Zoals bekend, heeft het college afgelopen jaar opdracht gegeven voor een onderzoek naar mogelijke onregelmatigheden bij de uitvoering van de steunmaatregelen voor MeppelEnergie. Daaruit kwam naar voren dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd, maar dat in u beter geïnformeerd had

moeten worden. Gelet op de financiële situatie bij MeppelEnergie zal een oplossing hoogstwaarschijnlijk ook financiële consequenties hebben. Zoals hierboven aangegeven zullen dergelijke financiële consequenties afzonderlijk aan uw raad worden voorgelegd. Het college zal indien daarvan sprake is de afzonderlijke maatregelen benoemen in het licht van de staatssteunrechtelijke kaders die daarvoor gelden.

Conclusie

Het doel van dit memo is u te informeren over enerzijds de achtergrond en stand van zaken, om aan te geven in welke context gezocht wordt naar oplossingen. Door de inwoner centraal te stellen, diens belangen voorop te stellen en te komen tot een ontvlechting binnen de staatssteunrechtelijke kaders, denken wij recht te kunnen doen aan de rolzuiverheid die van ons verwacht mag worden. Tegelijkertijd zal de oplossing waarnaar gezocht wordt op die manier ook zorgen voor een duurzame, betrouwbare, betaalbare en toekomstbestendige energievoorziening voor onze inwoners.